

Medijsko (so)ustvarjanje »begunske in varnostne krize« in njen odsev na državni in lokalni ravni¹

Aleš Bučar Ručman,² Ajda Šulc³

Avtorja v članku analizirata politični in medijski diskurz begunskih migracij s poudarkom na obdobju begunskih migracij v Evropo v letih 2015 in 2016. Na tem primeru odkrivata glavne značilnosti sekuritizacije migracij, ki se kažejo v političnem, medijskem in splošnem diskurzu. Ugotavljata, da prihaja zlasti do prikazovanja beguncev kot varnostne grožnje in njihove dehumanizacije, s čimer mediji vplivajo na percepcijo beguncev v lokalnem okolju ter spodbujajo negativne odzive prebivalstva in celo moralno paniko. Kritična diskurzivna analiza z odkrivanjem značilnosti medijskega diskurza informativne oddaje Dnevnik RTV Slovenija je pokazala, da so za opise dogajanja uporabljene besede, makropropozicije in videogradiva, ki primarno izpostavljajo varnostni vidik begunskih migracij, vzbujajo občutek ogroženosti in vodijo v reprodukcijo nestrpnosti lokalnega prebivalstva, javnosti pa je pogosto nekritično prikazan politični diskurz. Najpogostejši zunanji glasovi, ki soustvarjajo medijski diskurz, so bili namreč politični odločevalci. Humanitarni vidik dogajanja je sicer prikazan, vendar v nesorazmerno manjšem obsegu v primerjavi s prevladujočim varnostnim vidikom.

Ključne besede: begunske migracije, mediji, sekuritizacija, lokalna varnost, Slovenija

UDK: 314.15:316.774

1 Uvod

Evropski (in globalni) prostor so po drugi svetovni vojni močno zaznamovale mednarodne migracije. Castles in Miller (2009) trenutno epoko imenujeta kar »doba migracij«. Te so bile neposredno po vojni povezane z vračanjem beguncev in vojakov, nato pa z dekolonizacijo in priseljevanjem ljudi iz kolonij. Begunske migracije so bile pomembne tudi v ideološkem boju v času hladne vojne, ko so zahodne države sprejemale politične begunce, da so svetovni javnosti pokazale svojo demokratičnost in odprtost. Vse do sredine sedemdesetih let 20. stoletja so bile pomembna značilnost obsežne delovne migracije, ki jih je zaznamovalo načrtno novačenje delavcev v revnejših državah. Ob zaostritvi gospodarskih razmer, ekonomski krizi v sedemdesetih letih preteklega stoletja, ugotovitvi, da migracije niso le začasne, temveč postajajo stalne, sočasnem porastu ksenofobije in politizaciji vprašanja uspešnega sobivanja so evropske države začele omejevati eko-

nomske in delovne migracije. Možnosti zakonitega priseljevanja v Evropo so se tako bistveno zmanjšale. Preostali sta le še dve obliki legalnih migracij – združevanje družin in begunske migracije (Bade, 2005; Castles in Miller, 2009; Cohen, 2006). Zadnjim obsežnejšim begunskim migracijam v Evropi v prvi polovici devetdesetih let 20. stoletja⁴ je sledilo »tretje zapiranje vrat Evrope« (Bade, 2005), ki je bilo tudi zapiranje zadnjih legalnih vrat. Zakonske prepovedi in omejitve priseljevanja niso ustavile, ampak so ga naredile nezakonitega in s tem potisnile ljudi v iskanje pogosto tveganih rešitev (na primer iskanje pomoči pri tihotapcih z ljudmi, kar lahko vodi v trgovino z ljudmi, delo na črno, izkoriščanje in ujetost v prekrnem delu) (Albahari, 2015; Anderson, 2010; Bučar Ručman, 2014). Poročilo UNICRI (2016) pri tem izpostavlja dve posebno ranljivi skupini – mladoletnike brez spremstva staršev ali skrbnikov in ženske z otroki.

Zaostrovanje imigracijske politike je močno vplivalo na: 1) korenite spremembe v delovanju institucij formalnega družbenega nadzora na področju nadzora mednarodnih migracij in posledično 2) na spremenjen konstrukt priseljence in begunca v javnem diskurzu. Ta je postopoma prešel od tujega delavca do nezaželenega tujca, izkoriščevalca socialne države, grožnje domačim delavcem, storilca kaznivih dejanj in nato po tero-

¹ Pričujoče delo je nastalo na podlagi raziskovalnega dela v okviru programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Projekt z naslovom *Zagotavljanje varnosti v lokalnih skupnostih (2015–2018)* financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije. Prvi avtor je delo opravil znotraj svojih nalog v omenjeni programski skupini.

² Dr. Aleš Bučar Ručman, docent na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru, Slovenija. E-pošta: ales.bucar@fvv.uni-mb.si

³ Ajda Šulc, mag. varst., doktorska študentka na Fakulteti za družbene vede Univerze v Ljubljani, Slovenija. E-pošta: ajda.sulc@gmail.com

⁴ Zaradi vojne na območju nekdanje SFRJ so bili številni ljudje notranje razseljeni, več kot pol milijona pa jih je našlo zatočišče v zahodnih in severnih državah Evrope (v Nemčiji, na Švedskem, Danskem, Nizozemskem itd.) (UNHCR, 2002: 91).

rističnih napadih 11. septembra 2001 ter novi zaostitvi nadzora celo do terorista (Bosworth in Guild, 2008).⁵ Meje med vsemi sicer nezdružljivimi kategorijami se čedalje bolj brišejo. Prav ta sprememba je ključen premik k sekuritizaciji⁶ mednarodnih migracij. Watson (2009: 6) navaja, da je do sekuritizacije migracij prišlo zato, ker se jih sočasno prikazuje kot grožnjo na več področjih (kulturnem/identitetnem, družbeno-ekonomskem, varnostnem in političnem). Pomemben del v procesu ustvarjanja migracij kot varnostne grožnje sta imela tudi promocija kriminalizacije priseljevanja ter predstavljanje priseljencev kot deviantnih in nevarnih (Melossi, 2015). Ta pojav sicer ni novost, saj je Sellin (1935; 1938) že v tridesetih letih prejšnjega stoletja poročal o strožji obravnavi priseljencev znotraj sistema kazenskega pravosodja, v zadnjih desetletjih in ob kategorizaciji migracij kot ene glavnih varnostnih tveganj pa je dobil dodaten zagon. Stumpf (2006) pravi, da prihaja do krimigracije (angl. crimigration), ki je opazna v treh sklopih: kazenska in imigracijska zakonodaja se čedalje bolj prekrivata, izvajanje imigracijske zakonodaje je čedalje bolj podobno tistemu na področju kazenske zakonodaje in preganjanje kršitev imigracijske zakonodaje vključuje številne prvine kazenskega postopka. Delo za migranti se čedalje bolj umešča na področje policijskega dela in upravljanja varnostnega tveganja (Modic, 2016). V ospredje prihaja upravljanje migracij, ki je nadomestilo nekdanji nadzor meje, pri tem pa v evropskem prostoru poleg policije sodelujejo tudi druge institucije (na primer vojske posameznih držav, Evropska agencija za mejno in obalno stražo – FRONTEX, uradi za tujce) in številni drugi, tudi zasebni deležniki (na primer podjetja za zasebno varovanje, letalske družbe, banke, zdravstveno osebje, univerze in celo splošna javnost (Aliverti, 2015; Bloom, 2015; Mitsilegas, 2015)).

Zahodne države še zdaleč niso v celoti prepovedale in ustavile priseljevanja in mobilnosti. Vloga nadzorstvenega sistema je namreč selekcija med zaželenimi in nezaželenimi migranti, ali kot pravita Weber in Bowling (2008: 360), gre za »socialno razvrščanje«. Cilj je dopustiti in celo spodbujati prihod priseljencev, ki posedujejo ekonomski ali kulturni kapital (znanje ali veščine), v omejenem obsegu in v skladu s potrebami pa tudi prihod tistih, ki so pripravljeni opravljati

slabo plačana, težka in zahtevna dela. Sočasno se vse nepotrebne – tudi če bežijo pred vojno in nasiljem – poskuša zadržati izven trdnjav razvitega sveta, zaprte v »globalnih totalnih institucijah«⁷ (Bučar Ručman, 2016). Pri tem seveda ne gre prezreti, da je celoten spektakel nadziranja »nevarnih« beguncev in priseljencev osredotočen na politično-medijsko konstruirane podobe nevarnosti,⁸ pravi vzroki in grožnje – procesi, ki viktimizirajo tudi »nas« – pa v tem diskurzu ostajajo prezrti in neprepoznani. Legitimnost takšnemu represivnemu delovanju zagotavljajo ideološki aparati države (Althusser, 2000), zlasti množični mediji. Osrednji namen tega prispevka je zato presprašati vlogo medijev oziroma RTV Slovenija in njene osrednje informativne oddaje Dnevnik pri oblikovanju predstave o migracijah beguncev in drugih migrantov čez Slovenijo leta 2015/2016.

2 Medijsko poročanje o beguncih in prosilcih za azil⁹

Spremenjen pogled na migracije v politični praksi je vplival tudi na spremembe v javnem diskurzu, medijskem prikazu migracij in percepciji priseljencev in beguncev med domačim prebivalstvom. Cohen (2011) je v predgovoru tretje izdaje dela

⁷ Bučar Ručman (2016) kot »globalne totalne institucije« industrijsko manj razvitega ali nerazvitega dela sveta opredeljuje tiste, iz katerih je najširšemu krogu ljudi mobilnost onemogočena oziroma bistveno otežena. Gre za izključene regije in prostore, ki so »namenjeni zadrževanju nezaželenih ljudi na določenem prostoru oziroma preprečevanju zapustitve tega izoliranega, zaklenjenega in izključenega prostora. Cilj je, da »oni« ne pridejo k »nam« – razen, če »mi« to hočemo in dovolimo.«

⁸ Leta 1993 si 55,6 % vprašanih v raziskavi Slovensko javno mnenje ni želelo za soseda imigranta (priseljenca iz drugih okolij nekdanje Jugoslavije), leta 1994 pa si 40,5 % ni želelo priseljencev/beguncev/delavcev iz drugih republik (Toš et al., 1999). Da takratne nezaželenosti beguncev v soseski ni mogoče utemeljevati z realnimi grožnjami, ki so jih pomenili ti ljudje, prikazuje raziskava Meška in Lobnikarja (2000). Ugotovila sta, da je bilo v obdobju 1992–1995 storjenih le 84 kaznivih dejanj, za katera je bilo osumljenih 160 beguncev. Število storjenih dejanj je glede na celotno populacijo beguncev (v Sloveniji jih je bilo okoli 70.000) zanemarljivo.

⁹ Uporabo označevalca begunec zaznamuje njegova dvojna pomen-skost. V formalnopravnem pomenu so begunci osebe, ki jim je na podlagi Konvencije o statusu beguncev (1951) in njene spremembe s Protokolom (1967) formalno priznan status begunca. V splošni uporabi pa z besedo begunec označujemo osebo, ki »(z)beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo« (Slovar slovenskega knjižnega jezika, 2000). Opredelitev je nekoliko lažja oziroma enoznačna v primeru definicije prosilca za azil. Prosilci za azil so osebe, ki trdijo, da so begunci, ter iščejo mednarodno zaščito zaradi preganjanja ali vojne v matični državi. To so osebe, katerih prošnja za azil še ni dokončno rešena in čakajo na dokončno (pozitivno ali negativno) odločitev (UNHCR, n. d.).

⁵ Za celovit povzetek transformacije politične percepcije prosilcev za azil in beguncev v najprej lažne begunce in pozneje varnostno grožnjo glej Valluy (2011).

⁶ Koncept *sekuritizacije* – ali kot ga Malešič (2012: 275) slovensko poimenuje »povarnostenenje« – so prvotno oblikovali raziskovalci kopenhagenske šole (Buzan, Wæver in de Wilde, 1998; Wæver, 1995). Temelj tega koncepta je predstavljanje nekega pojava kot eksistencialne grožnje, čeprav to dejansko ni, vendar ga javnost sprejme kot takšnega. Ključno vlogo pri pripisovanju tega pomena nekemu pojavu imajo dejanja govora (angl. *speech acts*) (Buzan, Wæver in de Wilde, 1998). Veliko bolj kot dejanske grožnje je pomembna družbena konstrukcija dejanj kot groženj.

Folk Devils and Moral Panics: The Creation of the Mods and Rockers opozoril na posebno kategorijo žrtev moralne panike v Veliki Britaniji, tj. na begunce in prosilce za azil. Ugotavljal je, da pri medijskem poročanju, ki naslavlja ti skupini ljudi, gre celo za več kot moralno paniko – neposredno se razpihuje sovraštvo. Priče smo kampanji blatenja, odkrite sovražnosti in zavračanja. Še več, Cohen navaja, da so zaporedne britanske vlade usmerjale in legitimirale javno sovražnost do beguncev in prosilcev za azil in pri tem uporabljale retoriko, enako tabloidnemu tisku (Cohen, 2011: xxiii).

Philo, Briant in Donald (2013) v obsežni študiji, ki je analizirala prikaz prosilcev za azil v britanskih medijih (televiziji in časopisih) leta 2006 in 2011, ugotavljajo, da je v večini medijev prisotno neprestano in sovražno prikazovanje beguncev in prosilcev za azil. Obe skupini sta pogosto prikazani kot »ilegalni« migranti. Mediji ne razlikujejo med različnimi kategorijami priseljencev, prevladujoč glas, ki nagovarja javnost in oblikuje javni diskurz, pa so politiki. Posledice se vidijo v izolaciji in stigmatizaciji beguncev, ki so postali krivci za družbene težave. Britanski primer ustvarjanja moralne panike v povezavi z migracijami ni osamljen. Andersson (2014: 36) poroča o podobnih primerih medijske histerije in uokvirjanja neregularnih migracij iz Afrike in Latinske Amerike kot nezaustavljive invazije na Španijo. Pri analizi, ki jo predstavljamo v nadaljnjem delu prispevka, je pomembna ugotovitev študije o medijskem poročanju o begunskih migracijah v Evropo leta 2015, ki sta jo opravila Georgijev in Zaborowski (2017). Raziskovalca kljub razlikam med posameznimi državami ugotavljata, da so imeli evropski mediji ključno vlogo pri uokvirjanju prihoda beguncev in migrantov v Evropo v letu 2015 kot evropske krize. Ugotavljata, da je medijski diskurz o begunskih migracijah leta 2015 prešel tri faze: julija 2015 je prevladovala »previdna strpnost«. Zgodbe o humanitarnih naporih so bile sočasno pospremljene z novicami o nasilju migrantov. September 2015 zaznamuje »poudarjen humanitarizem«, ki se je začel s prikazom tragične smrti triletnega dečka Alana Kurdija. Prevladovale so novice o pomoči beguncem, vprašanje varnosti pa je bilo v tem obdobju zapostavljeno. S terorističnim napadom v Parizu 13. novembra 2015 so se razmere bistveno spremenile. Evropski medijski prostor sta zaznamovala »strah in sekuritizacija«, prispevki o beguncih so zaznamovani z opisom obrambnih ukrepov zoper terorizem, poudarjajo se tudi negativne geopolitične posledice prihoda beguncev.

Raziskave medijskega poročanja o beguncih v Sloveniji kažejo, da je že v primeru beguncev z območja nekdanje Jugoslavije v devetdesetih letih prejšnjega stoletja prišlo do legitimizacije diskriminacije (na primer prepovedi dela za begunce, omejitve svobode gibanja in izobraževalna segregacija begunskih otrok) ter označevanja razmer kot problematičnih in beguncev kot nevrednih naše pozornosti. Ni presenetljivo,

da so tudi takrat politiki in novinarji prikazovali (domnevno) resnost tveganja, da slovenska država doživi kolaps, ker jo je preplaval »val beguncev« (Doupona Horvat, Verschueren in Žagar, 1998). Pajnik (2008) za poznejše obdobje, med letoma 2001 in 2003, v komentarjih in pismih bralcev tiskanih medijev ugotavlja upodabljanje migrantov kot grožnje lokalnemu prebivalstvu, ki ga država ne zaščiti, vendar se obenem pojavljajo tudi stališča, ki kažejo kompleksnost teme, dajejo alternativne poglede in izražajo kritiko ksenofobije. Podobno značilnost ugotavlja tudi pri poročanju resnih tiskanih medijev (Delo, Dnevnik in Večer) v obdobju 2003–2005 (Pajnik, 2007). Ocene raziskovalcev so drugačne ob analizi poročanja medijev o prehodu beguncev čez Slovenijo v obdobju 2015–2016. Pajnik (2016) ugotavlja, da je medijski diskurz nihal med humanitarnim vidikom (glej tudi Jontes, 2017) in prikazovanjem beguncev kot krivcev za družbene težave. Namesto kritične analize so mediji predvsem prenašali politični diskurz in stališča političnih odločevalcev, ki so predstavljali najpogostejše »zunanje glasove« (Jontes, 2017; Luthar, 2017). Mediji so begunce prikazovali kot grožnjo in kulturno drugačne osebe, ki ne spadajo v našo družbo (Pajnik, 2016; Vezovnik, 2017a). Več avtorjev (Pajnik, 2016, 2017; Pušnik, 2017; Vezovnik, 2017a, 2017b) je poudarilo predstavljanje beguncev kot kriminalcev, potencialnih teroristov in prenašalcev nalezljivih bolezni, Slovence pa so prikazovali kot žrtve in njihovo popolno nasprotje. Pušnik (2017) in Vezovnik (2017b) navajata uporabljanje vojaške terminologije (na primer »mesta so na udaru«, »borijo se z množico tisočih beguncev«, »potrebna bo sila« in »razočarani migranti so tempirana bomba«), ki je (so)ustvarjala militantno vzdušje v slovenski družbi. Prisotno je bilo tudi poudarjanje razlik med »pravimi« begunci, ki prihajajo z družinami in jim moramo pomagati, ter »lažnimi«, »ilegalnimi«, »ekonomskimi migranti« (Pajnik, 2016, 2017; Vezovnik, 2017a).¹⁰

3 Raziskovalne metode in vprašanja

V sodobnih družbah so mediji glavni vir informacij o svetu okoli nas (Van Dijk, 1995, 2005). Oblikujejo našo predstavo o dogajanju, ki ga ne doživimo neposredno, in imajo ključno vlogo pri konstrukciji naše podobe realnosti. Ne glede na to, da gre za posredovane informacije, medijske novice – v tistih medijih, ki jim zaupamo in jih ocenjujemo kot verodo-

¹⁰ Analiza poročanja hrvaških medijev (časopisov) o beguncih, ki so prehajali Hrvaško v obdobju 2015–2016, kaže nekoliko drugačno podobo. Čepo, Čehulić in Zrinščak (2018) ugotavljajo, da sta prevladovala »nevtalni diskurz« in dajanje informacij o številu beguncev, organizaciji pomoči ipd. Sledil je »pozitiven diskurz«, ki je poudarjal humanitarno pomoč, empatijo in pozive k strpnosti. Avtorji navajajo, da je bil najmanj prisoten »negativen diskurz«, ki je prikazoval begunce kot grožnjo varnosti, kulturi in blagostanju.

stojne – sprejmemo kot resnične (Bourdieu, 1998; McCombs, 2004; Petrovec, 2003). Mediji niso zrcalo družbene realnosti, temveč so eden od njenih konstruktorjev (Bourdieu, 1998; Luhman, 2000; McQuail, 1983).¹¹ Še več, so eden od pomembnih ustvarjalcev najrazličnejših družbenih mitov (glej Meško, 2000; Meško in Eman, 2009) in sooblikovalci javnega mnenja (Pajnik, 2008: 220). Ob tem moramo biti natančni – medijsko občinstvo ni le pasivni prejemnik vsebin, temveč temu dodajajo svoj lastni premislek, oceno stanja, na katero vplivajo tako njihova lastna mnenja, vrednote in stališča kot tudi prikazana mnenja oseb, ki jih spoštujejo in katerih mnenje cenijo (t. i. mnenjskih voditeljev). Teorija prednostnega tematiziranja (McCombs in Shaw, 1972: 3) predpostavlja tudi, da mediji s svojim poročanjem usmerjajo javnost k določenim vsebinam in težavam, ob tem pa zapostavljajo tiste, o katerih ne poročajo. Z obsegom pozornosti, ki jo posvetijo nekemu dogajanju, določajo stopnjo njegove pomembnosti pri občinstvu. Pomembna je tudi umeščenost prispevkov – v časopisih je pomembnost izražena z umestitvijo na prvo stran ter velikostjo in dolžino članka, v televizijskih oddajah pa s časovno umestitvijo in dolžino prispevka (McCombs, 2004).

Za analizo medijskega poročanja o begunskih migracijah smo izbrali RTV Slovenija, ki je javni zavod posebnega kulturnega in nacionalnega pomena in se ne financira le s tržno dejavnostjo. Oddaja Dnevnik je osrednja informativna oddaja te televizije. Opravljena analiza medijskega diskurza o begunskih migracijah čez Slovenijo je zajemala podroben pregled *vseh* informativnih oddaj Dnevnik RTV Slovenija, predvajanih v obdobju intenzivnega prehoda beguncev, tj. od 15. oktobra 2015 do 20. marca 2016. To obdobje smo izbrali zato, ker je takrat po podatkih Policije (2016) v organiziranem transportu Slovenijo prečkalo skoraj pol milijona ljudi. Pregledali smo 158 oddaj Dnevnik s skupnim časom trajanja 73 ur, 25 minut in 14 sekund. Pridobili smo jih v spletnem arhivu RTV Slovenija. Analizirali smo predvsem uvodne (napovedne) in osrednje dele oddaj. Opravili smo kvantitativno in kvalitativno analizo. V kvantitativni analizi smo za vsako oddajo posebej analizirali časovno umestitev prispevkov in čas, ki je bil namenjen posameznim sklopom. Prispevke smo ročno kodirali in nato preračunali njihov delež. Iskali smo pogostost vnaprej določenih specifičnih besednih zvez in odkrivali oblikovanje in uporabo novih ter pogostost nastopov različnih akterjev v oddajah.

¹¹ Konstrukcija medijske realnosti je odvisna od procesov, ki potekajo znotraj medijskih hiš med sporočanjem procesom (ti procesi so način zbiranja informacij, izbor dogodkov in dejstev ter oblikovanje novinarskega sporočila) (Poler Kovačič, 2005). Poleg tega na konstrukcijo medijske realnosti vplivajo izbira novinarjev, vpliv političnih odločevalcev, predstavnikov za odnose z javnostmi, oglaševalcev, nosilcev ekonomskega kapitala, kulturnih in ideoloških predpostavk širše družbe, ki so jih novinarji in uredniki ponotranjili, itd. (Bučar Ručman, 2011).

Pri kvalitativnem raziskovanju smo iskali značilnosti diskurza s kritično diskurzivno analizo, ki je oblikovana na podlagi modela diskurzivne analize Fairclougha (1995) in van Dijka (1995, 2005). Oba navajata, da diskurzivna analiza ni le analiza besedila, ki se osredotoča predvsem na izbiro besedišča, temveč gre za širši pristop, v katerem prihajajo v ospredje družbeni odnosi. Diskurzivna analiza je analiza delovanja teksta znotraj družbenokulturne prakse. V konkretnem primeru analize smo prikazano dogajanje v Dnevniku osvetlili skozi vidik širšega družbenopolitičnega dogajanja. Interpretirati in pojasniti smo poskušali relacije moči, ki se kažejo z diskurzom. S kritično diskurzivno analizo smo analizirali vsebino teksta, v kateri smo na mikroravni opravili analizo izbire besed in na makroravni analizo makropropozicij. Opravili smo *analizo izbire besed*, uporabljenih za označevanje ljudi, ki so prehajali državo, in za označevanje celotnega pojava, ter *analizo makropropozicij*.¹² Temu smo nato dodali analizo uporabljenih videoposnetkov in drugih vsebin, vključenih v prispevke. Tako kot Fairclough (1995) teksta ne pojmuje le kot zapisano vsebino, temveč kot njegov sestavni del razumemo tudi različne semiotične elemente, tj. videogradivo, fotografije, grafikone, naslove itd. Kot zadnjo raven analize poskušamo nasloviti razmerja med družbeno močjo in diskurzom ter reprodukcijo družbene moči z diskurzom (van Dijk, 1996: 102). To ugotovljamo tako, da analiziramo, kateri akterji so dobili možnost aktivnega naslavljanja javnosti in sooblikovanja javnega diskurza.

S predstavljenimi raziskovalnimi metodami iščemo odgovore na raziskovalna vprašanja: Kakšne so značilnosti medijskega diskurza o begunskih migracijah skozi Slovenijo v obdobju 2015–2016 v osrednji informativni oddaji Dnevnik RTV Slovenija? Kako je prikazan diskurz varnosti in kakšen je v njem pomen lokalne varnosti? Ugotovitve v sklepnem delu prikažemo tudi z vidika vpliva medijskega poročanja na javno mnenje. Zanima nas, ali so begunske migracije in njihov medijski prikaz vplivali na občutek varnosti med lokalnimi prebivalci in ali ti prepoznavajo begunce kot dejavnik ogrožanja svoje varnosti. Pri iskanju odgovorov na ti vprašanja se opiramo na podatke, pridobljene v raziskavi programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru o varnosti v lokalnih skupnostih.¹³

¹² Van Dijk pojasnjuje, da so makropropozicije »vsebinski povzetki (večjega dela) diskurza« (2013: 182) oziroma »semantični povzetki celotnega dela vsebine« (1986: 158). So torej ključna sporočila, ki označujejo vsebino in jih najpogosteje najdemo v naslovih, povzetkih, izjavah in citatih.

¹³ Terensko zbiranje podatkov je potekalo od aprila do julija 2017. Vzorčni okvir so bili prebivalci Republike Slovenije, stari 18 let ali več. Vzorec je stratificiran, sistematičen in naključen. Stratumi so opredeljeni z območjem policijskih uprav (osem enot) in tipom občine znotraj policijske uprave (ena majhna, ena srednja in ena velika). V vzorec so vključeni prebivalci 24 slovenskih občin, ki

4 Begunske migracije v Evropi v obdobju 2015–2016

Leta 2015 je prišlo do najboljšežnejših begunskih migracij v Evropo po drugi svetovni vojni. Vojna v Siriji in delih Iraka ter konflikti v Afganistanu so povzročili beg ljudi. Do marca 2014 skupno število sirskih prosilcev za azil, ki so obsegali največji delež beguncev, v 38 evropskih državah ni preseglo 100.000 ljudi. Nato je v letu dni število naraslo na več kot 930.000 oseb. Največ prosilcev iz Sirije je bilo v Nemčiji (približno pol milijona), na Švedskem (0,1 milijona) in v Avstriji (0,04 milijona) (UNHCR, 2018). Velika večina beguncev še vedno ostaja neposredno v regiji. Sredi leta 2017 je bilo največ beguncev iz Sirije v Turčiji (3,15 milijona), Libanonu (milijon) in Jordaniji (0,65 milijona) (UNHCR, 2018).

Kljub začetnemu sočutju, ki smo mu lahko bili priča v nekaterih evropskih državah (prizori naklonjenosti in pomoč na nemških železniških postajah in na osrednji postaji v Stockholmu, dostavljanje pomoči v centre po Nizozemskem¹⁴ in številni prostovoljci, vključeni v zagotavljanje pomoči v Sloveniji), se je kmalu pokazal še drugi obraz evropskih družb. Tega je vodilo ksenofobično protibegunsko razpoloženje, ki se je kazalo v političnem, medijskem in občem diskurzu, poseben razmah sovraštva pa se je zgodil na družbenih omrežjih. V nasprotju s preteklimi leti se pri nas avtorji skrajno nestrpnih izjav, ki so vključevali pozive k obračunavanju in pobojem in ki so idealizirali nacistično nasilje, niso več skrivali za psevdonimi, temveč so uporabljali profile s svojimi imeni in priimki. Kljub ekstremni retoriki takšni zapisi pri nas niso postali predmet kazenskega pregona.¹⁵ Odnos do beguncev, ki so prihajali v letu 2015, se je v Evropi zaostрил po terorističnem napadu v Parizu, ključno spremembo pa je povzročil novoletni incident v Kölnu leta 2016 (Vollmer in Karakayali, 2017). Preskok od sovražnega govora k nestrpnim dejanjem in neposrednemu nasilju se je nazorno pokazal v primerih napadov na begunske centre, namestitvene objekte (Benček

spadajo pod pristojnost določene policijske postaje. V vsakem stratumu smo vzorčili neodvisno. V kvantitativno analizo je bilo vključenih 1.266 popolno izpolnjenih anketnih vprašalnikov prebivalcev.

¹⁴ Potrjeno tudi v pogovoru z izvršno direktorico Refugees Welcome Stockholm (27. maja 2016, Stockholm) in regionalno koordinatorico Vluchtelingenwerk Nizozemska (29. januarja 2016, Utrecht). Zapiski pogovorov so shranjeni pri prvem avtorju prispevka.

¹⁵ Kot odziv na to in kritiko neučinkovitosti oblasti na tem področju lahko prepoznamo vzpostavitev vigilantskega portala ZLOvenija, na katerem so bili javno objavljeni najneposrednejši primeri sovražnega govora z družbenih omrežij – s priloženim imenom, priimkom in fotografijo avtorja. Objave so se nato pojavile na improviziranih plakatih na različnih mestih po Ljubljani.

in Strasheim, 2016; Bundeskriminalamt, 2016; Kreuzer, 2016) in verske objekte.¹⁶

4.1 Odzivi na množične migracije beguncev skozi Slovenijo v obdobju 2015–2016

Po sprejetju številnih ukrepov za *de facto* odvratanje beguncev in preprečitev njihovega vstopa na ozemlje Madžarske (Gyollai in Amatrudo, 2018) so hrvaške oblasti prevoz beguncev usmerile proti Sloveniji.¹⁷ Od sredine oktobra 2015 je prehod beguncev in drugih migrantov proti severu potekal čez Slovenijo. Našo državo je tako do začetka marca v organiziranih konvojih prečkalo malo več kot 476.000 ljudi. Skoraj vsi ljudje, ki so vstopili v našo državo, so jo v nekaj dneh zapustili (Slovenska policija, 2016). Politični diskurz se je ob prihodu beguncev zelo hitro spremenil iz humanitarnega v varnostnega. Bolj kot beda, v kateri so se znašli prišleki, je bilo pomembno varovanje državljanov in nacionalnih interesov (Kogovšek Šalamon in Bajt, 2016), čeprav dejanske grožnje ni bilo mogoče zaznati.¹⁸ Po uvodnih neskladjih in kaotičnem stanju oktobra 2015, ko je s hrvaške čez zeleno mejo prihajalo večje število beguncev,¹⁹ je bil ob koncu oktobra vzpostavljen *de facto* humanitarni koridor. Begunci so lahko šli čez Slovenijo samo v državno organiziranem prevozu z vlaki in avtobusi. Izhod iz države je bil možen na treh točkah na meji z Avstrijo (Šentilj, Gornja Radgona in Jesenice). Nadzor sta izvajali policija in vojska; opravljali so varnostne preglede in t. i. registracije. Naloge so opravljali redni policisti, med njimi nekateri v posebni zaščitni opremi (posebna enota), in vojniki, oboroženi z avtomatskimi puškami. V samo štirih dneh je vlada predlagala in državni zbor sprejel spremembo Zakona o obrambi iz leta 2004, s katerimi je vojska pridobila poseb-

¹⁶ Januarja 2016 se je zgodil rasistični incident na gradbišču mošeje v Ljubljani. Neznanci so tam ponoči nastavili več prašičjih glav in kozarcev, polnih krvi (Islamska skupnost v Sloveniji, 2016). Dogodek je pokazal na porast nestrpnosti proti muslimanom, ki je bil povezan z begunskimi migracijami. Družbeni diskurz je bil namreč prežet z nestrpnostjo proti muslimanskim beguncem, ki se je širila z objavami medijev, na družbenih omrežjih, s protesti, transparenti, grafiti in javnimi nastopi.

¹⁷ Za analizo razmer v Sloveniji glej Bučar Ručman, 2018; Kogovšek Šalamon in Bajt, 2016; Ladič in Vučko, 2016; Vidmar Horvat, 2017; Završček, 2017.

¹⁸ Od oktobra do decembra 2015 sta bili zabeleženi samo dve kaznivi dejanji (obračuna med begunci z noži) in dve skupinski kršitvi javnega reda in miru (prekršek). Napada na policiste ni bilo (Ministrstvo za notranje zadeve, 2016).

¹⁹ Tega ni potrdila samo slovenska vlada, ampak tudi posamezniki, s katerimi je prvi avtor prispevka opravil pogovore na terenu dva do tri dni po zadnjem incidentu (prostovoljci Rdečega križa, predstavniki nevladnih organizacij in prebivalci tamkajšnjih vasi).

na policijska pooblastila, povezana z mejnim nadzorom.²⁰ Takšno potezo lahko razumemo kot reševanje kadrovske podhranjenosti v Policiji, vendar je v njej mogoče prepoznati tudi širše razsežnosti. Prvič, nazorno kaže na razumevanje položaja kot varnostnega tveganja, saj je vlada za okrepitev uporabila represivno institucijo, ki razpolaga z najmočnejšo fizično silo, in ne katere druge nerepresivne organizacije ali neoborožene vojake. Zakon o dopolnitvi Zakona o obrambi (2015) je zaradi referendumске pobude in ustavne presoje začel veljati šele 51 dni po sprejetju (tj. 11. decembra 2015), do takrat pa je Slovenijo prešlo 66 % vseh beguncev in drugih migrantov, ki so prehajali državo od jeseni 2015 do pomladi 2016 v organiziranem konvoju. Pomembno je razumeti, da so ob prehodu ljudi čez Slovenijo vojaki ves čas delovali na podlagi pooblastil iz Zakona o obrambi iz leta 2004, saj vlada državnemu zboru ni nikoli predlagala odobritve izjemnih pooblastil Slovenski vojski. Sotlar in Tominc (2016) ob spremembah povzemata, da je s spremembo zakonodaje prišlo do »policizacije vojske«, to pa razumeta kot značilen element sekuritizacije. Ne le da politične elite pojav opredeljujejo kot grožnjo, ampak na podlagi tega tudi spreminjajo in dodajajo pooblastila organom, ki naj bi se z domnevno grožnjo soočali. Dominancijo varnostnega vidika vidimo tudi iz strukture vključenih oseb: dnevno je bilo vključenih približno 450 pripadnikov civilne zaščite, humanitarnih organizacij in prostovoljcev, občutno več oseb pa je skrbelo za varnost – vsak dan od 500 do 1.000 policistov in 460 vojakov (Ministrstvo za notranje zadeve, 2016). Najbolj simboličen prikaz sekuritizacije humanitarnih migracij pa je bila postavitve bodeče žice na meji s Hrvaško. Sporočilo, ki ga ta namestitve – in tudi njen prikaz v medijih – pošilja, prispeva k uokvirjanju beguncev kot grožnje, pred katero se moramo braniti tudi s posebnimi sredstvi.

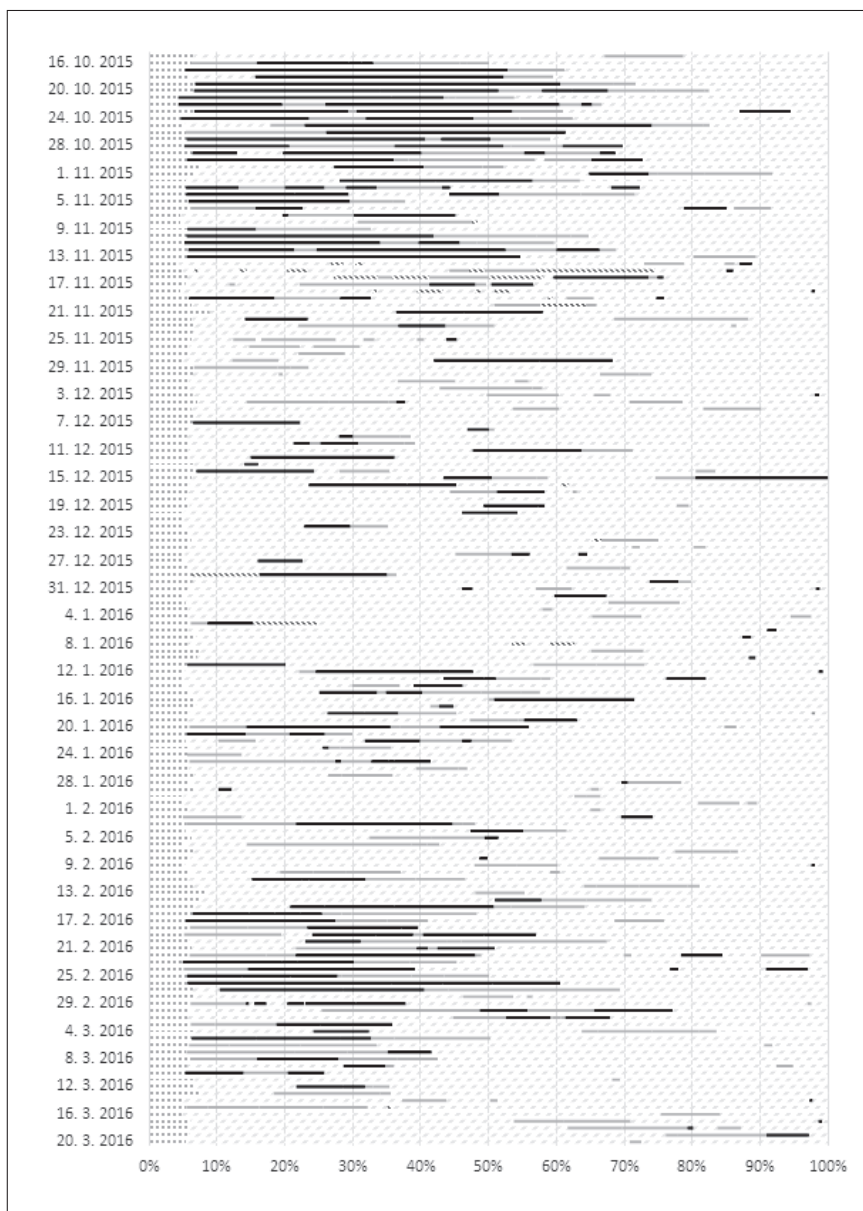
5 Medijski prikaz begunskih migracij čez Slovenijo

Delež, ki so ga v oddajah Dnevnik zavzemali prispevki, povezani z begunskimi migracijami, lahko razumemo kot intenziteto pozornosti, ki jo je RTV Slovenija namenila dogajanju. Za analizirano obdobje lahko opazimo, da je bil delež poročanja o teh vsebinah izrazito večji v dveh krajših obdobjih, tj. od 16. oktobra do 14. novembra 2015 ter od 15. februarja

do začetka marca 2016 (glej graf 1). Dnevnik, predvajani v času med tema obdobjema, so begunskim migracijam namenili mnogo manj pozornosti, vendar se je kljub temu o njih poročalo skoraj vsak dan.

Prvo obdobje intenzivnejšega poročanja se je začelo z madžarskim dokončanjem postavitve ograje na meji s Hrvaško. Od takrat naprej je prehod ljudi potekal čez Slovenijo. Pogosto so bili prispevki o tem umeščeni na prvo mesto med vsemi prispevki v posameznem Dnevniku; skupaj je poročanje o begunskih migracijah večinoma zavzemalo več kot polovico časovnega obsega celotnih oddaj. Izjemna pozornost, ki so jo prihodu beguncem posvetili v oddaji Dnevnik, je sovpadala z delovanjem vseh drugih medijskih hiš, ki so v tem dogajanju razbrale veliko novičarsko vrednost, prihod beguncev pa je bil »medijska vroča tema«. Takšno stanje je trajalo vse do preusmeritve medijske pozornosti k drugi temi – terorističnim napadom v Parizu 14. novembra 2015. V tistem obdobju zaznavamo občuten upad medijske pozornosti begunskim migracijam, poročanje se je izrazito preusmerilo na temo terorizma, pojavile pa so se tudi prve razprave o povezanosti beguncev s terorizmom. Pozornost begunskim migracijam se je znova povečala po 15. februarju 2016, vendar ni bila tako izrazita kot na začetku opazovanega obdobja. Vsakodnevni prispevki so zavzemali velik del celotnih oddaj Dnevnik in so bili ponovno umeščeni na njihove začetke. Teme, ki so to pozornost pritegnile, so bile avstrijsko zaprtje meje s Slovenijo in vračanje beguncev (Dnevnik, 2016j, 2016l), zaprtje meje med Grčijo in NJR Makedonijo (Dnevnik, 2016i, 2016k, 2016l, 2016p idr.) ter protesti slovenskih državljanov proti sprejemanju beguncev (Dnevnik, 2016j, 2016k, 2016l, 2016m idr.).

²⁰ Zakon o dopolnitvi Zakona o obrambi (2015) je v 37. a členu (izjemna pooblastila vojske) omogočil, da lahko državni zbor (na predlog vlade) že z dvotretjinsko večino glasov *navzočih* poslancev odloči, da pripadniki Slovenske vojske skupaj s policijo izjemoma, pri širšem varovanju državne meje, izvajajo tudi pooblastila opozarjanja, napotovanja in začasnega omejevanja gibanja oseb ter sodelujejo pri obvladovanju skupin in množic. Vojska lahko tako dobi policijska pooblastila z zelo nizkim demokratičnim varovalom – dvotretjinsko večino *prisotnih* poslancev.

- ||| uvodni del;
- /// nepovezano z begunskimi migracijami;
- dogajanje, povezano z begunskimi migracijami v Sloveniji;
- begunske migracije v tujini;
- /// povezovanje beguncev s teroristi

Graf 1: Delež poročanja o begunskih migracijah po posameznih oddajah Dnevnik

5.1 Analiza izbire besed

Natančen pregled vseh oddaj pokaže, da je za poimenovanje beguncev, ki so prehajali Slovenijo, prevladovala uporaba označevalca begunci. Ta je bil uporabljen v 57 % primerov. Po pogostosti so sledili izrazi: migranti (18 %), ljudje (13 %), pribežniki (10 %), ekonomski migranti (2 %) ter ekonomski pribežniki (v 9 primerih; manj kot 1 %) (glej tabelo 1). Begunci so bili kot ljudje in begunci v prvem obdobju označeni pogosteje kot v drugem, ravno obratno pa lahko opazimo pri besedah migranti in pribežniki, ki sta bili nekoliko pogosteje uporabljeni v drugem obdobju. Že pogostost uporabe označevalcev za poimenovanje beguncev pokaže, da se je diskurz od uvodnega humanitarnega začel počasi spreminjati in tako zagotavljati legitimacijo ostrejšim ukrepom in zapiranju poti. To je namreč lažje izvesti zoper ekonomske migrante kot zoper begunce in soljudi. Podobno strukturo uporabljenih označevalcev pokaže tudi analiza uvodnih delov oddaj Dnevnik

(begunci v 65 %, migranti v 17 %, ljudje v 9 %, pribežniki v 6 % in ekonomski migranti v 3 %).

V analizirani oddaji so novinarji za prikaz celotnega položaja uporabljali čustveno zaznamovane označevalce, kot so kriza, begunska kriza, begunska problematika, migrantska kriza, migrantska problematika, humanitarna kriza in humanitarna katastrofa.²¹ V uvodnih delih so bila ta poimenovanja uporabljena le nekajkrat, izrazito pa je prevladoval označevalec begunska kriza. Bolj raznoliko in pogosteje so bila poimenovanja uporabljena v osrednjih delih analiziranih oddaj. Prevladuje označevalec begunska kriza (59 % oziroma v 204 primerih), migrantska kriza (14 %), kriza (11 %), begunska problematika (7 %), humanitarna kriza (5 %), humanitarna katastrofa (2 %) in migrantska problematika (1 %). Poimenovanje razmer s krizo, četudi begunsko ali humanitarno, ustvarja v javnosti občutek napetosti in nereda in kaže izrazito negativno podobo dogajanja.

Tabela 1: Pregled analize izbire besed in zunanjih glasov

	Uvodni del Dnevnika	Osrednji del Dnevnika
Poimenovanje ljudi, ki so prehajali državo	Begunci – 65 %	Begunci – 57 %
	Migranti – 17 %	Migranti – 18 %
	Ljudje – 9 %	Ljudje – 13 %
	Pribežniki – 6 %	Pribežniki – 10 %
	Ekonomski migranti – 3 %	Ekonomski migranti – 2 %
Poimenovanje dogajanja	Begunska kriza – 79 %	Begunska kriza – 59 %
	Migrantska kriza – 16 %	Migrantska kriza – 14 %
	Humanitarna kriza – 5 %	Kriza – 11 %
	/	Begunska problematika – 7 %
	/	Humanitarna kriza – 5 %
Sooblikovalci medijskega diskurza (zunanji glas)	Politiki – 75 %	Politiki – 48 %
	Občani – 13 %	Občani – 15 %
	Begunci – 5 %	Begunci – 13 %
	Nevladne organizacije – 2 %	Nevladne organizacije – 7 %
	Zaščita in reševanje – 2 %	Policisti – 6 %
	Policisti – 1 %	Zaščita in reševanje – 4 %

²¹ Izraz *kriza* je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (2000) razložen z več pomeni. Če se osredotočimo na družboslovne pomene in izpustimo medicinsko rabo, lahko povzamemo, da je to stanje (v gospodarstvu), ko se ugodne razmere za razvoj začnejo hitro slabšati, veliko pomanjkanje česa, stiska ali neugodno, težko rešljivo stanje.

5.2 Sooblikovalci medijskega diskurza

Odkrivali smo tudi, kdo so bili akterji, ki so poleg novinarjev dobili možnost aktivno soustvarjati medijski diskurz.²² V uvodnih delih prispevkov (napovednikih oziroma konici oddaje) so bili sogovorniki redko prikazani; v skupno 158 analiziranih oddajah Dnevnik je bilo v uvodnih delih predvajanih le 60 kratkih izjav. Kot je razvidno iz tabele 1, izstopa velik delež politikov (75 %), sledijo občani (13 %), begunci (5 %) in po enkrat pripadnik nevladne organizacije, pripadnik zaščite in reševanja (2 %) in policisti (1 %). Skupno število sogovornikov v osrednjih delih analiziranih oddaj Dnevnik je bilo bistveno večje, tj. 1.353. Največji delež sogovornikov so tudi v tem delu izrazito obsegali politiki (48 %), sledijo občani (15 %), begunci (13 %), predstavniki nevladnih organizacij (7 %), policisti (6 %), predstavniki zaščite in reševanja (4 %), raziskovalci (2 %) in vojaki (1 %).

Pomembna značilnost medijskega diskurza je bila velika vključenost politikov kot zunanjih glasov. Podrobnejša analiza te skupine pokaže, da sta med politiki izstopali dve skupni, ki sta zajemali dve tretjini glasov (tuji politiki s 33 % in naša vlada z 32 %). Naslednja najpogostejša skupina so bili predstavniki političnih strank, in sicer opozicija (8 %) in koalicija (1 %; večino medijskega prostora je dobila v sklopu izjav vlade). Sledijo župani (8 %), predstavniki EU (8 %), predsednik Slovenije in predsednik državnega zbora (skupaj 5 %) ter predstavniki OZN (3 %). Izrazito prevladujoč delež vključevanja politikov nakazuje, da je analizirana oddaja delovala kot mehanizem za posredovanje in legitimiranje formalnega političnega diskurza v javnosti. To predpostavko nadalje preverjamo s kvalitativno analizo vsebine.

5.3 Varnostni diskurz »begunske krize«

Da je dogajanje v zvezi z begunskimi migracijami prikazano zlasti kot težava, kaže že najpogosteje uporabljen označevalec kriza, še očitneje pa to postane z uporabo besednih zvez, kot so »begunska kriza se zaostuje« (Dnevnik, 2016o), »krizne razmere na t. i. balkanski poti zahtevajo takojšnje ukrepanje« (Dnevnik, 2015e), »vlada zanika, da razmišlja o razglasitvi izrednih razmer« (Dnevnik, 2015f), »begunske krize kar ni konec« (Dnevnik, 2016h) in »begunsko vprašanje postaja čedalje bolj pereče« (Dnevnik, 2016p). Podobno so bili za odzivanje na dogajanje uporabljeni izrazi, kot so reševanje, obvladovanje in zaježitev begunske krize/vala. Medijski diskurz varnosti pri poročanju o begunskih migracijah skozi

Slovenijo se je izrazito spremenil ob terorističnem napadu v Parizu 13. novembra 2015. Pred tem (od 15. oktobra do 14. novembra 2015) je bila prikazana domnevna nevarnost begunskih migracij mnogo abstraktnejša. Nekajkrat so bile vključene navedbe sogovornikov (sem štejemo tudi, kadar so poročali novinarji, ki so pri tem citirali drugo osebo), da je zaradi dogajanja, povezanega z begunskimi migracijami, treba zavarovati Slovenijo in njene državljane. Izjema je napovednik za oddajo Tarča, v katerem se novinar neposredno sprašuje: »Je za državno varnost dovolj dobro poskrbljeno? Se državljani lahko počutimo varne?« (Dnevnik, 2015m) V oddajah Dnevnik so bili predstavljeni tudi nekateri drugi sicer neuresničeni ukrepi, predlagani z enakim ciljem. Med njimi izstopa predlog iz opozicijske stranke za vzpostavitev »operativne koordinacijske skupine po zgledu tiste leta 1991, ki je uspešno vodila obrambo Slovenije« (Dnevnik, 2015l). V istem prispevku je sicer po tem citatu predstavljeno tudi mnenje predsednika vlade, ki opozarja, da »migrantska kriza« ni primerljiva z letom 1991. Sklepamo lahko, da je uporaba takšne retorike, ki je bila podkrepjena s posnetki oboroženih vojakov, policistov in na začetku celo bojnih oklepnih vozil, vplivala na širitev strahu v javnosti. Pomembna značilnost varnostnega diskurza je bila, da v nobenem od prispevkov ni bila prikazana konkretna razlaga, kakšna nevarnost grozi prebivalcem zaradi beguncev.

Po terorističnih napadih v Parizu so bile razprave o varnosti intenzivnejše in bolj usmerjene v okrepljene varnostne ukrepe po vsej Evropi, predvsem v povezavi z bojem proti terorizmu. Poudarjalo se je ogrožanje svetovnega miru in okrepljen nadzor v evropskih mestih v povezavi s strahom pred terorizmom, na drugi strani pa prehod begunske krize v varnostno. V mnogo prispevkih je bila varnost skupni imenovalac, ki je povezoval begunce in terorizem kot dva dejavnika zaostrovanja kriznih razmer. V oddajah Dnevnik je bilo večkrat prikazano opozarjanje na možnosti, da so nekateri begunci, ki prihajajo v Evropo, (potencialni) teroristični napadalci. Več prispevkov o tem je bilo takoj po napadih v Parizu (Dnevnik, 2015z, 2015aa, 2015ab, 2015ac, Dnevnik, 2015ad, 2015ae), redko pa so se pojavili dober mesec pozneje (Dnevnik, 2015ak, 2016a, 2016b). Novinar tako na primer navaja, da se »vzbuja strah, da med pribežniki v Evropo prihajajo tudi skrajneži« (Dnevnik, 2015aa), voditeljica Dnevnik pa to posredno sporoča z izjavo, da »[...] so na enem od prizorišč napadov [v Parizu] našli sirski potni list. Precej ugibanj je, ali je napadalec potoval tudi skozi Slovenijo.« (Dnevnik, 2015aa) Da gre za »krizne razmere«, bi lahko sklepali iz prispevkov v oddajah Dnevnik, v katerih so se razmere v Evropi po terorističnih napadih primerjale celo s svetovnimi vojnami, na kateri naj bi spominjale bodeče žice, vojska na mejah, delitev Evrope in podobno (Dnevnik, 2015v, 2015ah, 2015aj, 2016f idr.). V oddajah smo v celotnem analiziranem obdobju zasle-

²² Če je isti akter nastopil večkrat, smo za vsak nov nastop šteli novo vključitev. Nov nastop pomeni, da je akterjev govor prekinjen z govorom drugega akterja ali novinarja, po katerem nato ta govori še enkrat.

dili tudi sočasno prikazovanje varnostnega in humanitarnega diskurza, vendar v posebni obliki. Prikazanih je bilo več izjav politikov, v katerih ti opozarjajo, da je treba ustrezno poskrbeti za begunce, hkrati pa zagotoviti varnost (Dnevnik, 2015c, 2015p, 2015t, 2015af). S tem se je ustvarjala (zavajajoča) podoba, da sta pojava povezana in da je enega mogoče zagotavljati le v škodo drugega.

Kot dejavnik ogrožanja varnosti so begunci lahko dojeti tudi zaradi poročanja o izgredih, ki se je v Dnevniku pojavljalo precej intenzivno in v celotnem analiziranem obdobju. Zdi se, da je bil prikazan vsak manjši incident, predvsem na t. i. balkanski begunski poti. Takšno poročanje je zaradi manj intenzivnega poročanja o nevtralnih in pozitivnih dogodkih ustvarjalo občutek, da je dogajanje, povezano z begunci, večinoma polno nasilja, in dajalo vtis »kulturnega konflikta«.²³ Dodatno je to omogočilo posplošitev odgovornosti za krivdo z nekaj nasilnih posameznikov na celotno populacijo beguncev. Opisi so tako vključevali makropropozicije, kot so: »podrli ograjo in se pretolkli skozi policijski kordon« (Dnevnik, 2015d), »s silo skušali utreti pot proti Avstriji« (Dnevnik, 2015d), »poskus nekontroliranega prehoda« (Dnevnik, 2015d), »razmere so kaotične« (Dnevnik, 2015d) in policiisti »uporabili prisilna sredstva« (Dnevnik, 2015d). Izključno varnostno sta bili usmerjeni vprašanji novinarke pomočniku direktorja Uprave uniformirane policije: »Ko gre takšna množica ljudi (160.000) skozi razmeroma majhno državo, so seveda neljube situacije nekaj normalnega. Jih je bilo veliko?« in »Tatvine, poškodovanje tuje stvari tam, kjer so bili migranti in begunci?« (Dnevnik, 2015r). V številnih prispevkih, v katerih so poročali o incidentih, so bili predvajani posnetki preteпов med begunci, prerivanja, požara v begunskem centru, vzklikanja, podiranja in poškodovanja žičnate ograje ter policijskega posredovanja. Izbira besed, makropropozicij in slikovnega gradiva, ki je bilo uporabljeno v prispevkih, je kazala podobo nasilnih beguncev. Velika večina prispevkov o nemirih je vsebovala površno razlago, zakaj do tega prihaja. Novinarji so se večinoma zadovoljili s pojasnilom, da gre za »nezadovoljstvo«, »nestrpnost« (»požar so zanetili nestrpni begunci« – Dnevnik, 2015e), »razburjenje« in »nervozo«, ker morajo čakati, »izsiljevanje, da bi hitreje šli naprej« (Dnevnik, 2015d), »jim prekipeva« (Dnevnik, 2015d, 2015g) in »so razjarjeni« (Dnevnik, 2015u, 2015ag, 2015ah). Večkrat je bilo izrečeno, da begunci »ne razumejo« na primer »zapore meja« (Dnevnik,

2015c), »zakaj jih zadržujejo« (Dnevnik, 2015k, 2016l) in »kaj je Schengen« (Dnevnik, 2015k). V nekaterih primerih pa so v Dnevniku dejansko poročali tudi o tem, da so izgredi posledica slabih razmer, s katerimi se srečujejo begunci. Navajali so, da je »med premraženimi begunci prišlo tudi do spopadov, saj so zaradi dežja vsi hoteli v zavetje« (Dnevnik, 2015c), da se dogaja »prerivanje pri razdeljevanju hrane« (Dnevnik, 2015e), da protestirajo »zaradi nevdržnih razmer« (Dnevnik, 2016e) in »Vrsta za hrano in vodo je tudi danes brez konca. Zaradi hude žeje se pribežniki skoraj stepejo.« (Dnevnik, 2016p).

V diskurz varnosti lahko umestimo tudi nenehno navajanje velikega števila beguncev, ki prihajajo v državo in v Evropo nasploh. Že po zaprtju madžarske meje in napovedi, da se bo begunska pot preusmerila čez Slovenijo, smo v prispevkih lahko zasledili opozorila novinarjev, da so »številke lahko visoke« (Dnevnik, 2015a), ko se pot dejansko usmeri čez Slovenijo, pa se pojavi nenehno navajanje števil: »V Slovenijo prišlo več kot 2.000 beguncev« (Dnevnik, 2015b), »nocoj še 11.000« (Dnevnik, 2015e), »od sobote 40.000« (Dnevnik, 2015f) in »v 24 urah 10.000, v zadnjih dneh 52.000« (Dnevnik, 2015g). Navajanje se je stopnjevalo do »čez Slovenijo v štirih mesecih 420.000 beguncev« (Dnevnik, 2016d). Še več, temu so bile dodane tudi čustveno zaznamovane makropropozicije, ki dajejo občutek izrednih razmer: »nepregledna kolona« (Dnevnik, 2015, 2015d), »zlila prava reka beguncev« (Dnevnik, 2015c, 2015f, 2015i), »preveč« jih je (Dnevnik, 2015c, 2015m, 2015ai, 2016c, 2016i ...), »nastanitveni center poka po šivih« (Dnevnik, 2015c, 2015d), »val beguncev ne poneha« (Dnevnik, 2015d, 2015o), »masa ljudi« (Dnevnik, 2015f), »polni vagoni beguncev« (Dnevnik, 2015g), »naval beguncev v Evropo« (Dnevnik, 2015g), »izjemen val beguncev ali kar selitev narodov« (Dnevnik, 2015al), »nekontrolirana množica migrantov« (Dnevnik, 2015al) idr. V manjšem obsegu smo lahko zasledili tudi poročanje o številčnosti beguncev v tujini. Uporaba retorike naravnih nesreč in nenehno navajanje števil in označevalcev, ki begunce izrazito depersonalizirajo, sta ustvarila vtis, da gre za brezosebno gmoto, ki je kot katastrofa doletela Evropo.

V celotnem analiziranem obdobju so bili v vseh oddajah Dnevnik predvajani videoprizori, ki jih lahko umestimo v varnostni diskurz. Najpogosteje, skoraj vsak dan, smo lahko videli posnetke policistov in/ali vojakov, ki nadzirajo skupino beguncev – največkrat večjo kolono, ki pešači v spremstvu policije/vojske; beguncev, ki čakajo v vrsti, ko vstopajo v avtobus ali vlak ali izstopajo iz njega. Policisti in/ali vojaki so bili večinoma vidno oboroženi, nekajkrat pa so nosili zaščitno zdravniško masko. Prikazani so bili prizori bodeče žice, sprejem beguncev v centre, pregledovanje imetja in dokumentov, jemanje prstnih odtisov, popisovanje in fotografranje.

²³ V medijske novice so bile le redko vključene informacije o tem, da so begunci zgledno upoštevali navodila policistov, dolge ure mirno čakali na prehod meje (tudi na odprtem, v izredno slabih vremenskih razmerah), mirno čakali na vlakih, pomagali pri pospravljanju prostorov in šotorov pred odhodom, zgledno sodelovali tudi s katoliškim menihom itd. (iz raziskovalnega dnevnika opažanj prvega avtorja prispevka v namestitvenih/registracijskih centrih in mejnih prehodih v jeseni/zimi 2015).

5.4 Diskurz varnosti v lokalnem okolju

Diskurz varnosti, ki se je nanašal neposredno na lokalno okolje, je vključeval glas novinarjev, lokalnih politikov in pogosto tudi krajanov. V poročanju lahko sicer opazimo prikaz dveh različnih strani – pro za begunska sporočila in proti njim, pri čemer so slednja izrazito prevladovala. Varnostni diskurz, vezan na lokalno okolje, je navadno prikazoval izpostavljenost posameznih občin, ki je po zagotavljanju lokalnih politikov, občanov in novinarjev presejala njihove zmožnosti. Nazoren primer takšnega poročanja je označenje Občine Brežice s »slovensko Lampedusa« (Dnevnik, 2015j). Pogosto je bilo z glasom novinarjev, lokalnih politikov in krajanov sporočeno, da razmere niso pod nadzorom. Primer takšnega – sicer v novinarskem vprašanju skritega – stališča lahko prepoznamo v izjavi: »Ponekod že omenjajo vzpostavitev nekakšnih vaških straž. Res ne moremo več zaupati policiji in vojski?« (Dnevnik, 2016n)

Pogosto so bili prikazani pomisleki glede varnosti in strah, ki so ga begunci vzbujali pri lokalnih prebivalcih. To je bilo prisotno celotno obdobje. Zasedimo lahko opise »Prebivalci ob meji so prestrašeni.« (Dnevnik, 2015f), »Ljudje so zaskrbljeni, strah jih je, primanjkuje jim informacij.« (Dnevnik, 2016j), »Množičen strah v Kranju« (Dnevnik, 2016m) in vasi so »ogrožene s tem številom beguncev« (Dnevnik, 2015k). Zasedili smo tudi čustvene izjave, povezane s strahom za otroke: »Kaj, bomo otroke morali zapirati doma?« (Dnevnik, 2016l) in »Moji otroci so prestrašeni. Jaz pa vpijem, da se me bo slišalo, preden bom imela vzrok za jok.« (Dnevnik, 2016p). Dvoumno so bile prikazane razprave o varnosti, na primer, ko sta ravnateljici vrtca in šole na Vrhniki mirili starše, da so zaradi bližine begunskega centra poskrbeli za dodatno varnost otrok (Dnevnik, 2016p). Po eni strani je bilo to nekakšno zagotovilo, da panika ni potrebna, po drugi pa spet potrditev, da je bilo zaradi beguncev treba okrepiti varovanje in da so dejansko grožnja. Čeprav so bila takšna stališča pogosto predstavljena, se novinarji niso nikoli spraševali o dejanski ogroženosti otrok. Stališča krajanov, zakaj točno se bojijo beguncev, niso bila v oddajah Dnevnik nikoli obravnavana.

Nasprotno, v več prispevkih so bile prikazane sovražne izjave, iz katerih je mogoče razbrati prepričanje o kulturni drugačnosti in nezmožnosti skupnega življenja (čeprav so ljudje dejansko samo prehajali Slovenijo). Prisotno je bilo vrednotenje drugačnih kulturnih praks in navad, v očeh teh akterjev brezpogojno slabše od »naših«. Prikazana je bila izjava krajanke na protestu: »Hočemo svojo deželo obdržati takšno, kot je. Da bodo naši otroci varni, da bomo mi varni.« (Dnevnik, 2016k) Glas so dobili tudi protestniki, ko so trdili: »Tukaj so druge navade, [...] smo miroljuben narod.« (Dnevnik, 2016k), kar sporoča, da begunci to niso. Še naprej, Dnevnik

je predvajal izjave, kot sta »Ne maramo migrantov. To so muslimani, druga kultura, oni se nikoli ne bodo integrirali.« (Dnevnik, 2016o) in »Vse to [je] slabo za naše otroke, za naše vnuke, zato protestiramo, ker je to naša dolžnost.« (Dnevnik, 2015n), pa tudi, da je treba poskrbeti tudi za domače ljudi, ki potrebujejo pomoč (Dnevnik, 2015n, 2016k), da imajo preveč otrok (Dnevnik, 2015n), jih je preveč (Dnevnik, 2016c), »Kamor pridejo, delajo nered.« (Dnevnik, 2016c) in da »[t]o niso begunci, ampak so migranti. In za njih ne rabimo izčrpavati proračuna.« (Dnevnik, 2016c). V Dnevniku so takšne izjave legitimirali z njihovo objavo in odsotnostjo kritičnega obravnavanja neutemeljene nestrpnosti. Izrazito negativno je bilo prikazano samo nasprotovanje nastanitvi mladoletnih beguncev brez spremstva staršev oziroma skrbnikov v Kranju (Dnevnik, 2016l, 2016m).

5.5 Medijska (re)produkcija nestrpnosti in sovraštva

Poleg nekritičnega prikaza nestrpnih stališč krajanov in s tem legitimacije takšnega govora v javnem prostoru je Dnevnik omogočil vstop v javni diskurz tudi nestrpnim stališčem ekstremistov iz tujine. Tako smo lahko slišali izjavo madžarskega premierja Viktorja Orbána, naj »s skupnimi močmi ubranimo Evropo« (Dnevnik, 2015s), glas pa so dobili tudi v evropski javnosti nepoznani politiki iz tujih držav (Madžarske, Češke, Poljske, Italije, Avstrije, Nemčije in Grčije). Predvajana je bila izjava Istvána Fackelmanna (podžupana Ásotthaloma), da »to niso več migracije, preseljevanje ljudi, ampak napad na Evropo, na Madžarsko« (Dnevnik, 2015t), izjava vodje poljskega nacionalističnega gibanja »Rekli so nam, da so skupine migrantov, ki naj bi jih sprejela Poljska, skupine beguncev. To ne drži.« (Dnevnik, 2016r) in izjava vodje češke desne stranke »Napadi na ženske so zakoreninjeni v glavah muslimanskih migrantov. Njihove vrednote niso skladne z našimi.« (Dnevnik, 2016g). Slišali smo lahko razlago italijanskega desničarskega gibanja, da »hočejo le rešiti svoj narod in domovino« (Dnevnik, 2015n). Prikazovanje takšnih izjav tujih ekstremistov med prehodom beguncev čez Slovenijo je legitimiralo izražanje nestrpnosti in premikanje javnega diskurza na področje ekstremnega sovražnega govora. Ob tem ni presenečenje, da so bili na spletni strani RTV Slovenija ob skoraj vseh novicah o begunskih migracijah komentarji onemogočeni – kjer so bili dovoljeni, pa so vključevali nestrpnost in hujskaštvo.

5.6 Diskurz humanitarne krize

Kot nasprotje dominantnemu varnostnemu diskurzu smo v analiziranih oddajah Dnevnik zaznali tudi humanitarne vidike dogajanja, predstavljen tako, da bi v gledalcih lahko vzbujal sočutje in poskušal legitimirati migracije v Evropo. Pomemben del tega je prikaz vojnega stanja v izvornih državah

kot vzroka zanje ter zgodb in trpljenja beguncev. Nekateri novinarji so za opisovanje dogajanja uporabljali še posebno čustveno zaznamovan slog: »Množične migracije, vojne in druge katastrofe že vse leto razkrivajo mračnjaške razmere v svetu. Takega trpljenja ni bilo vse od 2. svetovne vojne.« (Dnevnik, 2015aj), »iz ure v uro bolj onemogli in obupani begunci« (Dnevnik, 2015c), »[...] morali begunci v megli in mrazu in brez vode, hrane in sanitarij čakati kar pet ur« (Dnevnik, 2015d), »množice premraženih in lačnih beguncev, [...] sedijo na blatnih tleh, pokriti so z odejami, med njimi je veliko majhnih otrok« (Dnevnik, 2015f). Kar nekajkrat je bilo dogajanje označeno kot humanitarna katastrofa, pot beguncev pa je bila opisana kot »trnova pot« (Dnevnik, 2015m). Pomemben del humanitarnega diskurza je bilo tudi izpostavljanje, da so med begunci ranljive skupine: »med migranti je ogromno otrok« (Dnevnik, 2015d), »tam so bili otroci, starejši, ženske, tudi visoko noseče« (Dnevnik, 2015d), »večinoma družine z malimi otroki« (Dnevnik, 2015g), »tudi invalidi« (Dnevnik, 2015h) itn. Možnost soustvarjanja diskurza so dobili tudi begunci – nekajkrat so bile prikazane njihove izjave, a glede na to, da se je poročanje nanašalo nanje, še zdaleč ne dovolj pogosto.

6 Sklep

V uvodnem, teoretičnem delu prispevka smo predstavili, da je Zahod ustvaril obsežen nadzorstven sistem upravljanja mednarodnih migracij. Migracije beguncev v obdobju 2015–2016 so pokazale, da ta sistem dosega svoje cilje le ob prehodu atomiziranih posameznikov, ob prehodu večjega števila ljudi pa ga je nemogoče implementirati. Strogo izvajanje pravil bi namreč vodilo v humanitarno katastrofo in kršenje človekovih pravic. Postal je tudi očitno, da zdajšnji sistem viktimizira begunce, saj jih potiska v roke tihotapcev in izpostavlja življenjski nevarnosti. Razvidna je postala tudi nesolidarnost EU, saj revnejše države na jugu (vključno s Slovenijo) prevzemajo breme nadzora zunanjih mej in oskrbe nezaželene populacije v centru EU. Iz prikazane analize medijskega poročanja o begunskih migracijah je razvidno, da so bile te razprave postavljene v ozadje oziroma popolnoma prezrte. Evropski mediji – tudi analizirana oddaja Dnevnik – so prikazovali begunce z dveh skrajnih vidikov. Prevladujoč varnostni diskurz jih je predstavljal kot grožnjo, humanitarni diskurz pa kot ljudi, ki potrebujejo pomoč. Oba pristopa begunce objektivizirata – »mi« interpretiramo in upravljamo z »njimi«. Tudi s humanitarnega vidika se lahko namreč begunce pokroviteljsko prikazuje le kot naše pomoči potrebne reveže in ne kot posameznike s pravicami, osebnimi zgodbami in legitimnimi željami.

Mediji namesto kritičnega poročanja in zahtev po pojasnitih pasivno reproducirajo politični diskurz, kar je nazorno razvidno iz ugotovitve, da so bili politični odločevalci naj-

pomembnejši zunanji glasovi v oddajah Dnevnik. Slovenski mediji se tudi v tem pogledu ne razlikujejo od poročanja medijev v tujini. Mediji tako legitimirajo politično konstruiranje groženj in soustvarjajo podobo »begunske krize«, varnostne grožnje, kulturnega konflikta in podobe sveta, v katerem smo priča huntingtonovskemu spopadu civilizacij – tokrat že pri nas doma. Še več, v medijih ni bilo razprav o dvomljivih zahodnih intervencijah v Iraku, Afganistanu, Siriji in drugje po svetu, od koder je prihajal največji delež ljudi. Ne iščejo se odgovori na bolj zapletena, a ključna vprašanja o ustreznosti evropske in državne politike in zapiranju celine, ki je v preteklosti kolonizirala ves svet. Ni bilo razprav o neokolonializmu, strukturnem nasilju tam drugje in pri nas. Ni se prevpraševalo evropske politike in legitimnosti šengenskega reda, dublinskih pravil, militarizacije nadzora, pravic beguncev in pretvorbe južnih držav EU v poslednje obrambne limese trdnjave Evrope. Ni bilo vprašanj, ali je tako oster odziv represivnih institucij resnično potreben ali pa lahko to celo vodi v oslabitev nacionalne varnosti (osredotočanje na preveč potencirano tveganje lahko vodi v pomanjkanje virov za izvajanje nalog na drugih področjih). Ni bilo razprave o tem, ali so vojaki za tako posebno delo s civilisti na terenu sploh usposobljeni, kdo jih nadzira, kako poznajo svoja pooblastila in kakšen je vpliv takšne militarizacije družbe. Kot pravi Vežjak (2015), se mediji niso dotaknili družbeno relevantnih, vendar nesenzacionalnih tem (na primer negativni vidiki novele zakona o obrambi in možnosti militarizacije Slovenije ter nevarnost sovražnega govora in njegovega nepreganjanja).

Začetno senzacionalistično poročanje je tako z obsegom kot tudi z vsebino in načinom poročanja v slovenski javnosti vzbudilo strah in pripomoglo k širjenju nestrpnosti. Prikazane podobe vojaških in policijskih enot, velikih skupin beguncev, bodeče žice na meji in terorističnih napadov ter jezik naravnih nesreč ipd. so ustvarjali občutek izrednega stanja in obstoja neposredne grožnje. Teoretičen pregled je pokazal, da slovenski mediji (vključno z oddajo Dnevnik) pri tem niso bili izjeme. Legitimacijo represivnih ukrepov je bilo mogoče zaznati iz novinarskih komentarjev, sugestibilnih vprašanj, selekcije prikazanih tem, izbranega videografa in predvsem iz nekritično prikazanega političnega diskurza. Vse skupaj je vplivalo na percepcijo beguncev v javnosti, kar se je pokazalo z demonstracijami proti njihovem sprejemanju ter stopnjevanjem protiislamskega in protibegunskega diskurza. Kot odgovor se je razvil tudi probegunski diskurz s poudarkom na humanitarnem vidiku in nasprotovanju sekuritizaciji migracij, vendar je bil ta v medijih predstavljen v mnogo manjšem obsegu. Medijske prispevke in družbena omrežja so tako preplavila izrazito negativna in nestrpna stališča.

Bauman (2016: 35) opozarja na adiaforizacijo migracij (tj. opuščanje etičnih in moralnih dolžnosti). Begunci so iz

moralnega presojanja izključeni tako, da so objektivizirani in obravnavani kot »drugi« – kot grožnja »naši« varnosti, kulturi in socialni državi. Velik del odgovornosti lahko pripišemo medijem, ki (re)producirajo takšen diskurz. Tudi v analiziranih oddajah Dnevnik smo zasledili poudarjanje možnih varnostnih tveganj v povezavi s terorizmom, številčnostjo beguncev in možnostjo neobvladovanja razmer ter nelagodja lokalnega prebivalstva na eni strani in odsotnostjo preverjanja dejanskega tveganja na drugi strani. Čeprav ob prehodu velikega števila ljudi čez Slovenijo ni prišlo do nobenega kaznivega dejanja zoper lokalne prebivalce, so ti dobili možnost nekritičnega izražanja zaskrbljenosti za svojo varnost. Še več, oddaja Dnevnik jim je omogočila širjenje predsodkov in nestrpnosti, napačnih informacij in stališč o kulturni neskladnosti z ljudmi, ki so le prehajali njihove kraje. Vendar moramo biti natančni. Podatki raziskave programske skupine Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru o varnosti v lokalnih skupnostih kažejo drugačna stališča lokalnih prebivalcev, kot so prikazali mediji. Lokalni prebivalci, ki sicer res niso prihajali samo iz občin, neposredno vključenih v prehod beguncev in drugih migrantov, so v zelo velikem deležu ocenili, da begunci sploh niso (49,6 %) oziroma niso (19,1 %) varnostni problem. Le manjši delež jih vidi kot problem (8,7 %) oziroma velik problem (8,6 %). Iz tega lahko razberemo, da pri prebivalcih ne gre le za ponotranjenje in sprejemanje informacij, ki jih dobijo v medijih, temveč jim dodajo tudi svoj pogled in oceno. Naše ugotovitve kažejo na diskrepanco med medijsko podobo prestrašenega lokalnega prebivalstva in ugotovitvami v raziskavi, s čimer lahko pritrdimo Bourdieujevemu (1998) sklepu, da mediji dajejo glas tistim posameznikom in skupinam, ki so najekstremnejši in najglasnejši. To je eden od pristopov, s katerim si zagotavljajo največji delež občinstva.

Literatura

1. Albahari, M. (2015). *Crimes of peace mediterranean migrations at the world's deadliest border*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
2. Aliverti, A. (2015). Enlisting the public in the policing of immigration. *British Journal of Criminology*, 55(2), 215–230.
3. Althusser, L. (2000). *Izbrani spisi*. Ljubljana: Založba *Cf.
4. Anderson, B. (2010). Migration, immigration controls and the fashioning of precarious workers. *Work, Employment and Society*, 24(2), 300–317.
5. Andersson, R. (2014). *Illegality, inc.: Clandestine migration and the business of bordering Europe*. Oakland: University of California Press.
6. Bade, K. (2005). *Migration in European history*. Malden: Blackwell Publishing.
7. Bauman, Z. (2016). *Strangers at our door*. Cambridge: Polity Press.
8. Benček, D. in Strasheim, J. (2016). Refugees welcome? A dataset on anti-refugee violence in Germany. *Research and Politics*, 3(4), 1–11.
9. Bloom, T. (2015). The business of migration control: delegating migration control functions to private actors. *Global Policy*, 6(2), 151–157.
10. Bosworth, M. (2008). Border control and the limits of the sovereign state. *Social & Legal Studies*, 17(2), 199–215.
11. Bosworth, M. in Guld, M. (2008). Governing through migration control: Security and citizenship in Britain. *British Journal of Criminology*, 48(6), 703–719.
12. Bourdieu, P. (1998). *On television and journalism*. London: Pluto Press.
13. Bučar Ručman, A. (2011). *Potrošniška demokracija: Analiza politično-medijskega diskurza sodobnih „demokracijskih“ družb*. Ljubljana: Fakulteta za varnostne vede.
14. Bučar Ručman, A. (2014). *Migracije in kriminaliteta: Pogled čez meje stereotipov in predsodkov*. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.
15. Bučar Ručman, A. (2016). Strukturno nasilje kot mehanizem zapiranja migrantov v globalne in lokalne totalne institucije. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(1), 16–25.
16. Bučar Ručman, A. (2018). Securitization and militarization of migration management in Europe: The case of refugee migration through Slovenia in 2015/2016. V D. Siegel in V. Nagy (ur.), *The migration crisis?: Criminalization, security and survival* (str. 293–319). The Hague: Eleven International Publishing.
17. Bundeskriminalamt. (2016). *Kriminalität im Kontext von Zuwanderung: Bundeslagebild 2016, 2017*. Pridobljeno na https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/KriminalitaetImKontextVonZuwanderung/KriminalitaetImKontextVonZuwanderung_2016.pdf?__blob=publicationFile&v=6;A
18. Buzan, B., Wæver, O. in de Wilde, J. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
19. Castles, S. in Miller, M. J. (2009). *The age of migration: International population movements in the modern world*. New York: Palgrave Macmillan.
20. Cohen, R. (2006). *Migration and its enemies: Global capital, migrant labour and the nation-state*. Burlington: Ashgate.
21. Cohen, S. (2011). *Folk devils and moral panic: The creation of the mods and rockers*. London: Routledge.
22. Čepo, D., Čehulić, M. in Zrinščak, S. (2018). *Between security and humanity: Framing media discourse on refugees and migrants in Croatia*. Pridobljeno na <https://wc2018.ipsa.org/sites/default/files/ipsa-events/wc2018/papers/paper-102479-2018-07-17t053552-0400.pdf>
23. Dnevnik. (1. 3. 2016p). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174391529>
24. Dnevnik. (10. 11. 2015t). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174370485>
25. Dnevnik. (11. 11. 2015u). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174370696>
26. Dnevnik. (11. 12. 2015aj). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174376631>
27. Dnevnik. (11. 2. 2016h). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174387878>
28. Dnevnik. (13. 11. 2015v). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174371199>
29. Dnevnik. (14. 11. 2015z). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174371344>
30. Dnevnik. (15. 1. 2016c). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dnevnik/174382727>

31. Dnevnik. (15. 11. 2015aa). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174371507>
32. Dnevnik. (16. 10. 2015a). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174365703>
33. Dnevnik. (16. 11. 2015ab). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174371657>
34. Dnevnik. (17. 3. 2016r). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174394642>
35. Dnevnik. (18. 10. 2015b). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174365939>
36. Dnevnik. (18. 11. 2015ac). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174372086>
37. Dnevnik. (18. 2. 2016i). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174389263>
38. Dnevnik. (19. 1. 2016d). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174383372>
39. Dnevnik. (19. 10. 2015c). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174366141>
40. Dnevnik. (19. 11. 2015ad). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174372282>
41. Dnevnik. (19. 2. 2016j). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174389502>
42. Dnevnik. (20. 10. 2015d). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174366363>
43. Dnevnik. (20. 11. 2015ae). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174372539>
44. Dnevnik. (20. 2. 2016k). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174389641>
45. Dnevnik. (21. 10. 2015e). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174366580>
46. Dnevnik. (22. 10. 2015f). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174366790>
47. Dnevnik. (23. 10. 2015g). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367004>
48. Dnevnik. (23. 2. 2016l). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174390170>
49. Dnevnik. (24. 1. 2016e). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174384439>
50. Dnevnik. (24. 10. 2015h). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367133>
51. Dnevnik. (24. 2. 2016m). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174390368>
52. Dnevnik. (25. 1. 2016f). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174384653>
53. Dnevnik. (25. 10. 2015i). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367224>
54. Dnevnik. (25. 11. 2015af). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174373439>
55. Dnevnik. (26. 10. 2015j). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367456>
56. Dnevnik. (26. 11. 2015ag). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174373695>
57. Dnevnik. (26. 2. 2016n). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174390854>
58. Dnevnik. (27. 10. 2015k). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367714>
59. Dnevnik. (27. 2. 2016o). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174390995>
60. Dnevnik. (28. 10. 2015l). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174367956>
61. Dnevnik. (28. 11. 2015ah). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174374036>
62. Dnevnik. (29. 10. 2015m). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174368159>
63. Dnevnik. (29. 12. 2015ak). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174379728>
64. Dnevnik. (3. 11. 2015o). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174369039>
65. Dnevnik. (31. 10. 2015n). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174368507>
66. Dnevnik. (31. 12. 2015al). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174380102>
67. Dnevnik. (4. 12. 2015ai). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174375239>
68. Dnevnik. (5. 1. 2016a). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174380741>
69. Dnevnik. (5. 11. 2015p). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174369514>
70. Dnevnik. (6. 2. 2016g). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174387003>
71. Dnevnik. (7. 11. 2015r). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174369925>
72. Dnevnik. (8. 1. 2016b). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174381430>
73. Dnevnik. (9. 11. 2015s). *MMC RTV Slovenija*. Pridobljeno na <https://4d.rtv slo.si/arhiv/dnevnik/174370216>
74. Doupona Horvat, M., Verscheuren, J. in Žagar, I. (1998). *Pragmatika legitimizacije: Retorika begunske politike v Sloveniji*. Ljubljana: Open Society Institute Slovenia.
75. Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. London: Longman.
76. Georgijev, M. in Zaborowski, R. (2017). *Media coverage of the »Refugee crisis«: A cross-European perspective*. Pridobljeno na <https://rm.coe.int/1680706b00>
77. Gyollai, D. in Amatrudo, A. (2018). Controlling irregular migration: International human rights standards and the Hungarian legal framework. *European Journal of Criminology*. Retrieved from <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/1477370818772776>
78. Islamska skupnost v Sloveniji. (2016). *Reporterjevo hujskanje in svinjske glave*. Pridobljeno na <http://www.islamska-skupnost.si/novice/2016/01/reporterjevo-hujskanje-in-svinjske-glave/>
79. Jontes, D. (2017). Med distanciranostjo in angažiranostjo: protislovja poročanja o »begunski krizi« v dnevnem tisku. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 185–201.
80. Kogovšek Šalamon, N. in Bajt, V. (2016). Introduction. V N. Kogovšek Šalamon in V. Bajt (ur.), *Razor-wired: Reflections on migration movements through Slovenia in 2015* (str. 7–10). Ljubljana: Mirovni inštitut.
81. *Konvencija o statusu beguncev*. (1951). Pridobljeno na http://www.filantropija.org/wp-content/uploads/2016/11/1951_Convention_status_refugees-svn.pdf
82. Kreuzer, A. (2016). Fluchtlinge und Kriminalität: Ängste – Vorurteile – Fakten. *Kriminalistik*, 7, 445–450.
83. Ladič, M. in Vučko, K. (2016). Slovenia's Response to increased arrivals of refugees: We don't want them, but we also don't understand why they don't want to stay. V N. Kogovšek Šalamon in V. Bajt (ur.), *Razor-wired: Reflections on migration movements through Slovenia in 2015* (str. 15–30). Ljubljana: Mirovni inštitut.

84. Luhmann, N. (2000). *The reality of the mass media*. Cambridge: Polity Press.
85. Luthar, B. (2017). Begunci in »Odmevi«: epistemologija konvencij. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 153–168.
86. Malešič, M. (2012). Teoretske paradigme sodobne varnosti in okolje kot varnostno vprašanje. *Teorija in praksa*, 49(2), 264–2282.
87. McCombs, E. M. in Shaw, L. D. (1972). The Agenda setting function of mass media. *Public Opinion Quarterly*, 36, 76–184.
88. McCombs, M. (2004). *Setting the agenda – The mass media and public opinion*. Cambridge: Polity Press.
89. McQuail, D. (1983). *Mass communication theory*. London: Sage Publications.
90. Melossi, D. (2015). *Crime, punishment and migration*. London: Sage.
91. Meško, G. (2000). Miti o kriminaliteti v ZDA. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 51(4), 305–313.
92. Meško, G. in Eman, K. (2009). Myths about crime – What is (un) real in the real world?. V G. Meško, T. Cockcroft, A. Crawford in A. Lemaître (ur.), *Crime, media and fear of crime* (str. 27–49). Ljubljana: Tipografija.
93. Meško, G. in Lobnikar, B. (2000). Begunci – vir kriminalitete ali vir strahu pred kriminaliteto? *Socialna pedagogika*, 4(4), 375–390.
94. Ministrstvo za notranje zadeve. (2016). *Poročilo o opravljenih aktivnostih ob prihodu migrantov na ozemlje republike Slovenije v času od 15.10.2015 do 8.12.2015 s predlogi sklepov*. Pridobljeno na http://www.vlada.si/fileadmin/dokumenti/si/sklepi/seje_vlade_gradiva/VRS-migrant2-3_20_68.pdf
95. Mitsilegas, V. (2015). *The Criminalisation of migration in Europe: Challenges for human rights and the rule of law*. Cham: Springer.
96. Modic, M. (2016). The convergence between migration and policing: the slovenian perspective. *Dve domovini/Two Homelands*, 43, 47–60.
97. Pajnik, M. (2007). Medijske podobe o beguncih. *Socialno delo*, 1/2(46), 1–11.
98. Pajnik, M. (2008). Mnenja o migrantih v tisku: potreba po korektivi javnomnenjskega raziskovanja. *Annales: Series Historia et Sociologia*, 1(18), 219–232.
99. Pajnik, M. (2016). Migration in the mirror of mediatized anti-politics. V N. Kogovšek Šalomon in V. Bajt (ur.), *Razor-wired: Reflections on migration movements through Slovenia in 2015* (str. 63–72). Ljubljana: Mirovni inštitut.
100. Pajnik, M. (2017). Medijsko-politični paralelizem: Legitimizacija migracijske politike na primeru komentarja v časopisu "Delo". *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 169–184.
101. Petrovec, D. (2003). *Mediji in nasilje: Obseg in vpliv nasilja v medijih v Sloveniji*. Ljubljana: Mirovni inštitut.
102. Philo, G., Briant, E. in Donald, P. (2013). *Bad news for refugees*. London: Pluto Press.
103. Poler Kovacič, M. (2005). *Kriza novinarske odgovornosti*. Ljubljana: FDV.
104. Protokol o statusu beguncev. (1967). *Uradni list RS*, (9/92).
105. Pušnik, M. (2017). Dinamika novičarskega diskurza populizma in ekstremizma: moralne zgodbe o beguncih. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 137–152.
106. Sellin, T. (1935). Race Prejudice in the Administration of Justice. *American Journal of Sociology*, 41(2), 212–217.
107. Sellin, T. (1938). *Culture conflict and crime*. New York: Social Science Research Council.
108. *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. (2000). Ljubljana: Založba ZRC.
109. Slovenska Policija. (2016). Aktivnosti slovenske policije v zvezi z migracijami. *Policija.si*. Pridobljeno na <https://www.policija.si/index.php/component/content/article/190-mejne-zadeve-intujci/79439-aktivnosti-policije-v-zvezi-z-aktualnimi-migracijski-mi-tokovi>
110. Sotlar, A. in Tominc, B. (2016). The changing functions of the police and armed forces (in extraordinary situations) in Slovenia. *Revija za kriminalistiko in kriminologijo*, 67(4), 326–338.
111. Stumpf, J. (2006). The Crimmigration crisis: Immigrants, crime, and Sovereign power. *American University Law Review*, 56(2), 367–419.
112. Toš, N., Klinar, P., Roter, Z., Markič, B., Mlinar, Z., Trampuž, C. et al. (1999). *Vrednote v prehodu II. Slovensko javno mnenje 1990–1998*. Ljubljana: FD, IDV – CJMMK.
113. UNHCR. (2002). *Statistical Yearbook 2001*. Pridobljeno na http://www.unhcr.org/static/statistical_yearbook/2001/pdfall.zip
114. UNHCR. (2018). *Population statistics: Mid-year statistic 2017*. Pridobljeno na <http://www.unhcr.org/statistics/mid2017stats.zip>
115. UNHCR. (n. d.). *Prosilci za azil*. Pridobljeno na <http://www.unhcr.org/si/prosilci-za-azil-2>
116. UNICRI (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute). (2016). *Countering trafficking and smuggling of women and unaccompanied minors in the Mediterranean: Challenges, good practices and the ways forward*. Pridobljeno na http://www.unicri.it/topics/trafficking_exploitation/Trafficking_smuggling_mediterranean_report.pdf
117. Valluy, J. (2011). *The metamorphosis of asylum in Europe: From the origins of 'fake refugees' to their internment*. V S. Palidda (ur.), *Racial criminalization of migrants in the 21st century* (str. 107–117). Burlington: Ashgate.
118. Van Dijk, T. A. (1986). News schemata. V S. Greenbaum in C. R. Cooper (ur.), *Studying Writing. Linguistic approaches* (str. 155–186). Beverly Hills, CA: Sage.
119. Van Dijk, T. A. (1995). The interdisciplinary study of news as discourse. V K. B. Jensen in N. W. Jankowski (ur.), *A handbook of qualitative methodologies for mass communication research* (str. 108–121). New York: Routledge.
120. Van Dijk, T. A. (1996). Discourse, power and access. V R. C. Caldas-Coulthard in M. Coulthard (ur.), *Texts and practices: Readings in critical discourse analysis* (str. 84–104). London: Routledge.
121. Van Dijk, T. A. (2005). *Racism and discourse in Spain and Latin America*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing.
122. Van Dijk, T. A. (2013). Ideology and discourse. V M. Freeden, L. T. Sargent in M. Stears (ur.), *The Oxford handbook of political ideologies* (str. 175–196). Oxford: Oxford University Press.
123. Vežjak, B. (25. 10. 2015). Katera stališča o beguncih ne pridejo v medije. *In media res*. Pridobljeno na <https://vezjak.com/2015/10/25/katera-stalisca-o-beguncih-ne-pridejo-v-medije/>
124. Vezovnik, A. (2017a). Otherness and victimhood in the tabloid press: The case of the »refugee crisis« in »Slovenske novice«. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 121–136.
125. Vezovnik, A. (2017b). Securitizing migration in Slovenia: A discourse analysis of the Slovenian refugee situation. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 1–18.
126. Vidmar Horvat, K. (2017). The Balkan road and the guarding of Europe: The refugee crisis on the borders of Slovenia. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 105–119.

127. Vollmer, B. in Karakayali, S. (2017). The volatility of the discourse on refugees in Germany. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1), 118–139.
128. Wæver, O. (1995). Securitization and Desecuritization. V R. Lipschutz (ur.), *On Security* (str. 46–86). New York: Columbia University Press.
129. Watson, D. (2009). *The Securitization of humanitarian migration: Digging moats and sinking boats*. Abingdon: Routledge.
130. Weber, L. in Bowling, B. (2008). Valiant beggars and global vagabonds: Select, eject, immobilize. *Theoretical Criminology*, 12(3), 355–375.
131. Zakon o dopolnitvi Zakona o obrambi. (2015). *Uradni list RS*, (95/15).
132. Zakon o obrambi [ZObr-UPB1]. (2004). *Uradni list*, (103/04).
133. Završček, D. (2017). »Stultifera navis« na balkanski begunski poti. *Dve domovini/Two Homelands*, 45, 45–60.

Media (co)Creation of »Refuge and Security Crisis« and Its Reflection at the National and Local Levels

Aleš Bučar Ručman, Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Criminal Justice and Security, University of Maribor, Slovenia.
E-mail: ales.bucar@fvv.uni-mb.si

Ajda Šulc, M. A., Doctoral student, Faculty of Social Sciences, University of Ljubljana, Slovenia. E-mail: ajda.sulc@gmail.com

This article analyzes the political and media discourse about refugee migrations with emphasis on the period of mass refugee migrations in Europe from 2015 to 2016. In this case, the authors reveal typical characteristics of the securitization of migrations that are reflected in political, media and general discourse. They found that refugees are primarily seen as a security threat and are dehumanized, with which the media influences the perception of refugees in local environments and encourages negative responses from the local population, even moral panic. Critical discourse analysis, discovering the characteristics of media discourse of TV news Dnevnik on Slovenian national television, has shown that certain words, macropropositions, and video material that are used to describe the events, are highlight primarily the security aspect of refugee migrations, creating a feeling of danger and leading to furthering intolerance of the local population. The media mostly uncritically reproduce political discourse, while external voices that (co)created media discourse were mainly political decision makers. Humanitarian aspects are presented, but significantly disproportionately when compared to the prevailing security aspects.

Keywords: refugee migration, media, securitization, local security, Slovenia

UDC: 314.15:316.774